

експертом. Причинами можуть бути недостатній слідовий контакт, мала величина зустрічного кута, великий проміжок часу впливу корозії на поверхню предмета у місці розташування сліду.

Ілюстративна таблиця повинна містити зображення загального виду об'єктів, наданих на дослідження, слідів до та після видалення продуктів корозії, експериментальних слідів. Позитивний висновок про тотожність повинен бути проілюстрований суміщенням досліджуваного та експериментального слідів (оптичним чи фотографічним).

Список використаних джерел

1. Голдованский Ю.П. Криминалистическая экспертиза следов орудий взлома: – М.: ВНИИ ООП при МООП РСФСР, 1966, – 56 с, ил.
2. Аленичев П.Н. Следы орудий взлома: Учебное пособие. – М.: УКУЗ МООП РСФСР, 1962. — 67 с., ил.
3. Нестеров Н.И., Тарасов В.П., Гренц Ю.Є. Особенности трасологического идентификационного исследования корродированных следов орудий взлома: методическое письмо, МВД СССР, Волгоград: Высшая следственная школа, 1989; - 9 с.
4. Криминалистика и судебная экспертиза. Республиканский межведомственный сборник научных и научно-методических работ. Выпуск 3. / Т.Г. Бордонос и др.; за ред. В.П. Колмакова. Киев: Редакционно-издательский отдел МООП УССР, 1966.

Бабій Назар Романович,

здобувач ступеня вищої освіти
«бакалавр» Національної академії
внутрішніх справ

Науковий керівник:

Бурак Марія Василівна,

старший науковий співробітник
наукової лабораторії з проблем
протидії злочинності навчально-
наукового інституту № 1 Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
юридичних наук

ВИКОРИСТАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ПРИ РОЗЛІДУВАННІ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Ефективне запобігання та протидія корупції є однією з найважливіших проблем, яку намагається вирішити сучасна українська влада.

У цьому контексті варто сказати, що в Україні, на сьогодні існує законодавче та нормативно-правове забезпечення щодо протидії корупції. Одним із основних документів є Закон України «Про запобігання корупції», який визначає правові та організаційні засади функціонування системи запобігання корупції в Україні, зміст та порядок застосування превентивних антикорупційних механізмів, правила щодо усунення наслідків корупційних правопорушень [1].

Крім того, в Україні створені нові спеціалізовані антикорупційні органи: Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК), Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (Агентство з розшуку/повернення активів (АРМА), Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП), Державне бюро розслідувань (ДБР), Вищий антикорупційний суд України.

Однак, наявність законодавства та правоохоронних органів з питань запобігання корупції ще не є гарантією його безумовного виконання і належної реалізації його норм.

Офіційна статистика засвідчує, що результати діяльності правоохоронних органів залишаються низькими та неефективними, що пояснюється широким спектром різних причин.

На наше переконання, причинами низької ефективності розслідування корупційних злочинів є: недостатній професійний рівень суб'єктів розслідування, невміння, у межах чинного законодавства, виявляти та документувати правопорушення цієї категорії, а також використовувати спеціальні знання, зокрема можливості судової експертизи, як форми використання таких знань.

Зокрема, корупційні правопорушення є складними у розслідуванні – це зумовлено тим, що вони примушують слідчого заглиблюватися в механізм господарювання, у процеси економічної діяльності суб'єктів, що її здійснюють [2]. Отже, ефективне розслідування даних правопорушень потребує використання спеціальних знань. У чинному Кримінальному процесуальному кодексі України визначено такі форми використання спеціальних знань, як призначення експертизи (ст. 242-244, 332 КПК); консультації та роз'яснення спеціаліста (ст. 71, 360 КПК).

Власне експертизи є ключовим елементом розслідування корупції, адже саме так встановлюються суми збитків державі, від яких залежить не тільки міра покарання, але і можливість притягнення фігурантів до кримінальної відповідальності.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про судову експертизу» судова експертиза – це дослідження експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини корупційного правопорушення, що перебуває у провадженні досудового розслідування чи суду.

Отже, висновок експерта є найбільш кваліфікованою формою використання наукових, технічних та спеціальних знань у кримінальному судочинстві, який сприяє всебічному, повному й об'єктивному дослідженню обставин провадження, постановленню законних і обґрунтованих судових рішень.

Ураховуючи значимість висновку експерта, як джерела доказу в кримінальному судочинстві, суди при розгляді кримінальних проваджень використовуючи надані їм законом повноваження за клопотанням сторін або за власною ініціативою призначають експертизи.

Так, при розслідуванні корупційних правопорушень найчастіше призначаються: судово-бухгалтерська, судово техніко-криміналістична експертиза документів та судово-почеркознавча експертиза, об'єктами яких є різноманітні документи, оформлені у зв'язку з виконанням тих чи інших службових дій, а також рукописні тексти та підписи, виконані службовими особами, комп'ютерно-технічні, фоноскопичні, лінгвістичні, відео-фоноскопичні, різноманітні товарознавчі, будівельно-технічні та оціночно-будівельні експертизи, експертизи вартості нерухомого майна та майнових прав на це майно, оціночно-земельні, біологічні та інші експертизи [2].

Для кожного виду експертиз характерні свої предмети, об'єкти та методи експертного дослідження. Предметом судово-економічної експертизи є фінансово-господарські операції, які відображають стан та результати діяльності суб'єктів економічних відносин. Об'єктами є документи бухгалтерського, податкового обліку та звітності, що містять інформацію про фінансово-господарську діяльність, реєстри бухгалтерського обліку, форми бухгалтерської, податкової та фінансової звітності. Враховуючи специфічну особливість слідів економічних злочинів, необхідно проводити дослідження всіх наявних облікових документів, адже докази можна отримати лише з інформації, які містяться у зазначених документах.

Разом з тим, висновок експерта являє собою відомості отримані шляхом експертного дослідження, результат якого безпосередньо залежить від наданих експерту матеріалів на дослідження. У зв'язку з цим належність та допустимість висновку експерта залежить від законності здобуття відомостей та речових доказів у процесі проведення слідчих (розшукових) дій, які направляються експерту на дослідження.

До вирішуваних ними завдань можна віднести: встановлення виконавця рукописного тексту та підписів у документі на паперових носіях; належність слідів рук конкретним особам, що залишені на предметах неправомірної вигоди (грошах, інших матеріальних об'єктах); тотожність зразків речовини, якою помічено предмет незаконної вигоди з речовиною наданою для нанесення такої мітки; тотожність зразків голосу людини з голосом на фонограмі; ринкової вартості дорожніх транспортних засобів, плавзасобів, суден, літальних апаратів, матеріальних цінностей, коштовностей, іншого майна; вартості будівель, будівельних робіт; відповідності зміни цільового призначення земельних ділянок, їх оцінка;

документальної обґрунтованості розміру нестачі або надлишків товарно-матеріальних цінностей і грошових коштів; документальної обґрунтованості оформлення банківських операцій з відкриття рахунків, руху грошових коштів на рахунках та інші [3].

Резюмуючи викладене вище зазначимо, що судова експертиза є найбільш вагомою та кваліфікованою формою використання спеціальних знань у процесі доказування обставин корупційного правопорушення, можливості якої в процесі доказування не вичерпані й потребують комплексного дослідження, удосконалення та розроблення нових способів і методів виявлення, фіксації та вилучення слідів, а також методик їх дослідження.

Список використаних джерел

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>
2. Шрамко О. Можливості судово-економічних експертиз при розслідуванні окремих корупційних злочинів. URL: <file:///C:/Users/1/Downloads/635-1247-1-SM.pdf>
3. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: наказ Міністерства юстиції України від 08 жовт. 1998 №53/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>

Бабкіна Олена Петрівна,

Київське міське клінічне бюро
судово-медичної експертизи, доктор
медичних наук, професор

Савельєва Марина Олександрівна,

Академія Адвокатури України,
кандидат юридичних наук, доцент

ДО ПИТАННЯ ПРИЗНАЧЕННЯ СУДОВО-МЕДИЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ

Призначення та проведення судово-медичної експертизи передбачені нормативно-правовою базою, а саме: Кримінальним процесуальним кодексом України (надалі КПК) [1], Законом України «Про судову експертизу» [2], іншими законодавчими актами, міжнародними договорами та угодами про взаємну правову допомогу і співробітництво, що регулюють правовідносини у сфері судово-експертної діяльності та нормативними документами, затвердженими наказами Міністерства охорони здоров'я